

Ny tennfigurs- utställning på Leksaksmuseet i Fisksätra

Av Johan Lilliehöök

Söndagen den 29 oktober invigde vi en ny tillfällig tennfigurutställning på Leksaksmuseet i Fisksätra, Saltsjö pir, utanför Stockholm. Ett 20-tal personer hade samlats, av vilka 8 var medlemmar i TSK Carolinen. Utställningen kommer att pågå till och med den 18 februari 2024.

Mats hälsar välkommen. I bakgrunden (vinröd kofta) följer Carolinens ordförande Frans Kempe Mats anförande. Längst till

höger ser vi Vivianne Rössner, barnbarn till mästargravören G W Rössner.

Bredvid varandra ser vi far och son, Stephan och Gustaf Rössner, barnbarn och barnbarnsbarn till mästargravören G W Rössner. I bakgrunden skymtar även Peter Öhman.

Mats Öhman, som är tennfigursansvarig på Leksaksmuseet, fick en förfrågan från museichefen Paula om han kunde sätta upp en fördjupad utställning om tennfigurer. Så han kontaktade mig och vi började genast jobbet med att planera. Resultatet av våra vedermödor blev utställningen; **"En värld med tennfigurer. Från leksak till hobby och samlande under 250 år"**.

Utgångspunkten för oss var att det inte finns någon sammanhängande beskrivning av hur tennfigurstillverkningen sett ut och har utvecklats i Sverige under den tid det moderna Sverige vuxit fram. Inte heller har någon behandlat hur tennfiguren har omvandlats från leksak till hobby- och samlarobjekt, i vårt land.

I vår klubbtidning Carolinen har det skrivits åtskilliga artiklar med nedslag i olika tennfigursserier, där även gamla tillverkare har beskrivits. Men ingenstans knyter man egentligen ihop trådarna i Sverige till en sammanhängande helhet. När vi har tittat i litteraturen så finns det

mycket lite att hämta om man vill veta hur det har sett ut och hur det har hängt ihop i Sverige. Exempelvis i Ole Gripenbergs bok "Tennsoldater." ligger tyngdpunkten på Tyskland. Det är ju inte så konstigt när man tänker på att Tyskland är den stora nationen när det gäller tennfigurer. Men eftersom svenska tillverkare hela tiden fortsatt att producera nya tennfigurer så blir det väldigt intressant att titta på hur utvecklingen har sett ut även här.

Det vi gjorde var att producera ett antal "stationer" som tillsammans bildar en berättelse. Berättelsen om tennfigurstillverkningen och hobbyns framväxt och utveckling i Sverige. Därefter följer ett antal tillämpningar som illustrerar olika sätt att exponera figurer, både målade och omålade.

Här är en bild på den "station" som visar firma Wentzels verksamhet. I montern visas katalog C 1957-58, några figurer tillsammans med en figurask samt ett par nummer av tidningen "Tennsoldatsuniformen" som firma Wentzel gav ut i 11 nummer 1953-54.

Leksaksmuseet har redan en ordentlig tennfigursdel i sin permanenta utställning. Den består av två sektioner. Dels ett antal montrar som visar gamla leksaksfigurer, nyare historiska tennfigurer samt lite om

hur man gjuter och målar tennfigurer. Här finns också några mindre dioramor med olika scener ur historien. Den andra sektioner består av ett rum där några dioramor tillverkade av Paul Britten Austin finns uppställda. Dessa är mycket välgjorda och väl värda att se.

En synbart nöjd besökare tar del av innehållet i en av montrarna.

Utställningen inleds med att vi definierar vad en tennfigur är. Bland annat säger vi att det finns tre olika typer av figurer, nämligen: siluettfigurer, halvmassiva figurer och rundmassiva figurer. Vi delar också in alla figurer i två grundkategorier, nämligen; leksaksfigurer och historiska figurer. Vidare visar vi upp figurer i olika skalor. Denna inledande del är tänkt att ge besökarna en bättre möjlighet att förstå vad de ser i de olika montrarna.

Mats och jag var från början överens om att den kronologiska delen av vår utställning skulle ta sin början för 250 år sedan, då de gamla tenngjutarna började producera tennfigurer som ett sätt att tjäna lite extra pengar.

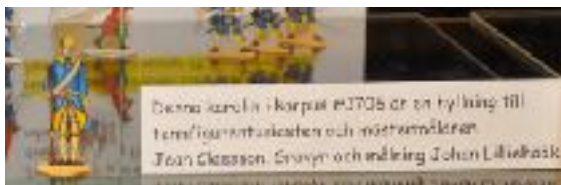
Därefter har vi ett avsnitt som väldigt kortfattat beskriver den historiska utvecklingen. Vår berättelse delas in i tre perioder;

1. Leksaker (fram till första världskriget)

2. Från lek till hobby och samlande
(mellankrigstiden där tennfiguren går från att vara en leksak till att bli ett hobby- och samlarföremål)

3. Hobby och samlande (perioden efter andra världskriget)

Det är intressant att konstatera att vi under hela denna period på 250 år har haft en livaktig produktion av tennfigurer i Sverige. Och vi har det fortfarande idag! Under perioder när de svenska tennfigurgjuterierna formsamlingar har hotats av förskingring så har vi hittills haft personer som varit villiga att jobba och verka för att formarna ska stanna kvar i landet. Och inte nog med det, dessa formar är i de flesta fall fortfarande i bruk. Detta betyder att samlare än idag kan få figurer uppgjutna ur de flesta av dessa gamla gjutformar.

Denna hyllningsfigur till Jean Claesson fanns med i huvudmontern.

Något vi har sett många bevis på under arbetet med utställningen är hur viktiga vissa personer har varit för utvecklingen i Sverige. Curt Wennberg, professor Rössner, Jarl Engström, Holger Eriksson och Åke Dahlbäck, för att nämna några av centralgestalterna.

Man ska komma ihåg att vår berättelse i utställningen är mycket kortfattad. Här finns oerhört mycket mer information att gräva fram. Jag ser det som att vi börjar få en grundstruktur på plats. Men vi behöver gräva fram mycket mer information.